

N:o 178.

Ank. till Riksd. kansli den 24 maj 1907, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående försäljning af vissa kronoegendomar.

(I. A.)

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 29, har herr *F. O. Bremberg* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att dels vid inträffande arrendeledighet af sådan under förvaltning af domänstyrelsen ställd och för statsverkets räkning utarrenderad egendom, hvilken i arrende lämnade mer än 600 kronor, men icke utöfver 700 kronor, dels i fråga om sådan kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid arrendeuppskattning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde beräknas högre arrende än 700 kronor, dels ock beträffande till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln ansåges kunna afyttras, det måtte bero af Kungl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje särskildt fall, förordna, huruvida egendomen eller området borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed har herr *A. Wiklund* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 134, hemställt, att Riksdagen ville besluta, att dels vid inträffande arrendeledighet af sådan under förvaltning af domänstyrelsen ställd och för statsverkets räkning utarrenderad egendom, hvilken i arrende icke lämnade 700 kronor, dels i fråga om sådan kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid arrendeuppskatt-

ning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde beräknas ett arrende af minst 700 kronor, dels ock beträffande till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln ansåges kunna afyttras, det måtte bero af Kungl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje särskildt fall, förordna, huruvida egendomen eller området borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försälas.

Beträffande de skäl motionärerna framställt till stöd för sina förslag tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Såsom i motionerna erinras, föreslog Kungl. Maj:t 1902 års Riksdag att lämna medgifvande till, att dels vid inträffande arrendeledighet af sådan under förvaltning af domänstyrelsen ställd och för statsverkets räkning utarrenderad egendom, hvilken i arrende lämnade mer än 500 kronor, men icke utöfver 700 kronor, dels i fråga om sådan kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid arrendeuppskattning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde påräknas högre arrende än 700 kronor, dels ock beträffande till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln anses kunna afyttras, det måtte bero af Kungl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje särskildt fall, förordna, huruvida egendomen eller området borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försälas.

Vidare föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att medgifva att, där Kungl. Maj:t pröfvade försäljning af egendom, tillhörande någotdera af förstnämnda två slag böra äga rum, densamma finge ske i enahanda ordning och på enahanda villkor, som i afseende å försäljning af egendom af samma slag vore enligt af Kungl. Maj:t och Riksdagen fattade beslut gällande;

att, där Kungl. Maj:t funne försäljning af område från inköpt skogsegendom böra äga rum, det finge på Kungl. Maj:t ankomma att för hvarje fall bestämma, huruvida kungl. brefvet den 29 maj 1874, angående försäljning af vissa hemman och lägenheter, eller kungl. brefvet den 25 september 1896, angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, skulle i afseende å sättet och villkoren för försäljningen tillämpas; samt

att vid hvarje försäljning därjämte finge iakttagas de särskilda bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under villkor att de genom försäljning inflytande medel skulle användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig

mark, och under iakttagande att medlen borde inlevereras till riksgäldskontoret och där bokföras på sätt nu vore stadgadt angående köpeskillingarna för de kronoegendomar, som såldes enligt kungl. brefvet den 29 maj 1874;

äfvensom, under förutsättning af bifall till hvad Kungl. Maj:t föreslagit, medgifva, att köpeskillingarna för de kronoegendomar af ofvan angifna slag samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, rörande hvilkas försäljning beslut fattades under tiden till och med utgången af år 1903, finge för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark af Kungl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kungl. Maj:ts rekvision från riksgäldskontoret utbetalas.

Denna framställning blef af Riksdagen på det sätt bifallen, att för egendomar, som skulle få försälas, arrendevärdet bestämdes till högst 600 kronor, och äfven i fråga om sådant till skogsegendom hörande område, som skulle få afyttras, skulle gälla samma bestämmelse rörande arrendevärdet.

1902 års Riksdag ansåg visserligen önskvärdt, att medel bereddes för fortsatt inköp för statens räkning af skogsmark, och fann likaledes välbetänkt, att för sådant ändamål en utsträckt försäljning af mindre kronoegendomar finge äga rum; men Riksdagen fann icke tillrädligt att gifva denna försäljning en sådan omfattning, som Kungl. Maj:ts då föreliggande förslag innebar. Riksdagen erinrade därvid, bland annat, om att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i flera län, och, bland dem, län, inom hvilka ett jämförelsevis stort antal af ifrågavarande lägenheter vore belägna, afstyrkt den ifrågasatta utsträckta försäljningen.

*Utskottets
yttrande.*

Det synes af hvad motionärerna anfört framgå, att de icke underkänna de skäl, på grund af hvilka 1902 års Riksdag ej ansåg sig kunna medgifva Kungl. Maj:t en så utsträckt rätt, som Kungl. Maj:t då begärde, och som motsvaras af hvad förenämnda motionärer nu ifrågasätta. Motionärerna anse emellertid, att ett nytt skäl tillkommit, nämligen intresset att i så stor utsträckning som möjligt bereda egna hem åt den arbetande befolkningen, speciellt jordbruksarbetarne. Härvid får utskottet emellertid hänvisa till ett yttrande af statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet till det vid Kungl. Maj:ts proposition (n:o 145) angående förändrade grunder för den af staten utöfvade egnahems-lånerörelse i utdrag fogade statsrådsprotokoll, af hvilket yttrande här må anföras följande:

»Det har vidare ifrågasatts, att åtgärder skulle vidtagas för att kronans domäner samt lämplig mark af kronans skogsegendomar skulle

i större utsträckning än nu äger rum upplåtas till egna hem. I anledning häraf må erinras, att genom kungl. brefvet till domänstyrelsen den 25 september 1896 åtgärd vidtagits för en ganska omfattande utstyckning af mindre jordbrukslägenheter från kronans domäner. Jag har också haft min uppmärksamhet fäst vid angelägenheten af, att den utväg till bildande af egna hem, som sålunda öppnats, måtte varda i största möjliga utsträckning anlita. Emellertid har det därvid visat sig, att man stött på hinder, som det icke stått i de förvaltande myndigheternas makt att undanröja. Särskildt har det mött ej så få svårigheter att, då beslut fattats om en fastighets styckning eller om upplåtelse af ett större antal lägenheter från en fastighet, genast erhålla lämpliga spekulanter i tillräckligt antal. En följd häraf har blifvit, antingen att i många fall ett flertal lotter ej kunna säljas eller att flera lotter inropats af samme person. Det kan emellertid ifrågasättas, om ej härutinnan en förändring till det bättre skulle kunna åstadkommas genom ändrade föreskrifter i ämnet. Det är min afsikt att låta utredning angående dessa förhållanden verkställas inom vederbörande ämbetsverk.»

Så länge det icke låter sig göra att fullt utnyttja de möjligheter till bildande af egna hem, som med den Kungl. Maj:t nu medgifna rätt till försäljning af kronoegendomar förefinnas, synes det icke kunna lända egnahemssträfvandena till synnerligt gagn att ytterligare utsträcka Kungl. Maj:ts ifrågavarande befogenhet, utan torde dessförinnan resultatet af den af statsrådet i hans nyss anförda yttrande utlofvade utredning böra afvaktas.

Utskottet får sålunda hemställa,

att herr Brembergs ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas, samt

att herr Wiklunds förevarande framställning icke heller må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 24 maj 1907.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.

Reservation:

af herrar *E. G. Kinberg*, *G. Odqvist* och *A. Wiklund*.

Det skulle här antecknas, att herrar *H. P. P. Tamm*, grefve *A. F. C:son Wachtmeister* och *E. Hammarlund* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
